

Waar de suikerbieten groeien

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos uitgevers via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Esther Sloots

Waar de suikerbieten
groeien

Ambo|Anthos
Amsterdam

Dit boek is geïnspireerd op een waargebeurd verhaal

ISBN 978 90 263 7222 3

ISBN 978 90 263 7223 0 (e-book)

© 2026 Esther Sloots

© Citaat op pagina 5 van Gabriel García Márquez uit *Leven om het te vertellen* (*Vivir Para Contarla*), Meulenhoff (1993), vertaald door Aline Glastra van

Loon, Marjolein Sabarte Belacortu, Arie van der Wal & Mieke Westra

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining zijn niet toegestaan

Omslagontwerp Margo Togni

Omslagillustratie © Drents archief / Collectie provinciale

monumentenzorg

Foto auteur © Dirk-Jan van Dijk

Ambo|Anthos uitgevers vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

‘Het leven is niet het leven dat je hebt geleefd, maar dat je je herinnert en hoe je het je herinnert om het te vertellen.’

Gabriel García Márquez, uit *Leven om het te vertellen*

‘The truth is rarely pure and never simple.’

Oscar Wilde, uit *The Importance of Being Earnest*

‘Elke starveling hier, iederien hef z’n eigen verhaal.’

Daniël Lohues, uit ‘Op ’n dorp is iederiene ’n beroemdheid’

Mina

Ik hijs me uit mijn stoel, schuifel naar het toestel en pak de hoorn van de haak.

‘Ja?’ Mijn stem kraakt.

Een vrouw stelt zich voor. Ik vergeet direct haar naam, zoals ik zoveel dingen vergeet, en dan vraagt ze of ze mij iets mag vragen.

‘Ligt eraan wat,’ antwoord ik, terwijl ik met mijn trillende hand aan de rand van het tafelkleed peuter.

‘Het gaat over vroeger,’ zegt ze en noemt mijn naam. Niet mijn naam van nu, maar van toen. Mijn naam uit een vorig leven.

Ik ga weer in de grote stoel zitten, de telefoon krampachtig tegen mijn oor geduwd.

‘Mevrouw, bent u daar nog?’ hoor ik aan de andere kant van de lijn.

Ik mompel iets.

En vervolgens, alsof ze er recht op heeft, noemt ze zijn naam. Een naam die allang vergeten hoorde te zijn. Mijn hart knelt, ik hap naar adem en probeer op de rode knop van de telefoon te drukken.

Alles begint te draaien.

Schilderij, kast, vetplant, plafonnière.

Mijn hoofd landt met een bonk op het zachte tapijt.

Ik breng dagen door in bed. Om mij heen klinken af en toe stemmen die dingen fluisteren als ‘ouderdom’, ‘al honderd geweest’, ‘was altijd nog goed bij’. Ik droom over alles wat was en het voelt levensecht: de zure geur van de grond, het ploffende zand op de houten kist, de fluisterende blikken, het koude staal van het gevangenisbed, de hobbелende trein naar elders.

Het is woensdag als ik voor het eerst weer buiten ben. Annemarieke duwt me. De zon brandt fel en de lucht ruikt naar warme bladeren. Er is niemand in het park, toch kijk ik steeds onrustig om me heen. Grind knarst onder de wielen van mijn rolstoel. Ergens ver weg fluit een vogel.

Annemarieke merkt mijn onrust op. Midden in het park stopt ze, hurkt naast me en schreeuwt in mijn oor: ‘Vertel, wat zit u dwars?’

‘Ik...’ en even twijfel ik, maar dan zeg ik het en kijk haar recht aan. ‘Ik heb een geheim.’

Annemarieke glimlacht, zoals ze dat hier allemaal doen. Ook zij ziet me niet meer voor vol aan.

‘Hebben we dat allemaal niet?’ zegt ze en wrijft even kort over mijn hand. Dun oud vel beweegt heen en weer.

‘Nee,’ zeg ik resoluut. ‘Dit is een echt geheim. Een groot geheim.’ Mijn lip trilt, een traan rolt over mijn wang. Ik veeg hem vlug weg.

Annemarieke ziet het, parkeert mijn rolstoel bij een bankje en gaat naast me zitten. Nu kijkt ze anders: ongerust, begripvol. Ze pakt mijn hand en luistert naar me.

Voor het eerst in mijn leven probeer ik iemand mijn geheim te vertellen zonder mijn geheim te vertellen. Dat kan ook niet anders, de waarheid is ergens verstopt in een ver verleden en ik weet niet of ik daar nog bij kan.

Ik vertel haar wat ik wel weet: het telefoontje, mijn val, de dromen die sindsdien niet stoppen, de onrust in mijn hoofd en mijn lijf.

‘Laat haar anders gewoon langskomen,’ is het advies van Annemarieke. ‘Misschien is het wel goed om te praten, na al die jaren. Wat is het ergste dat er kan gebeuren?’

Ik haal mijn schouders op. Dat heb ik mezelf ook vaak afgevraagd.

Er komen flarden voorbij van fluisterende mensen, vernietigende blikken, urenlange ondervragingen en de kou, ik kan die vochtige kou weer voelen.

Anna

De telefoon trilt al voor de vierde keer. Op zich geen ramp, behalve als je in een auto zit met een motor die klinkt als een drillboor.

Ik neem op en zucht.

‘Hoi.’

‘Ben je al onderweg?’ De vertrouwde stem van Derk-Jan.

‘Ja, ik zit in de auto. Wacht, kun je me horen?’

Ik rommel in mijn tas, vind mijn oortjes ergens tussen een paar plakkerige dropjes en frummel ze in mijn oren.

‘Hoor je me nu?’

‘Ja, ik hoor je wel een beetje,’ zegt Derk-Jan.

‘Het is hier mooi, joh!’ roep ik. De weg kronkelt langs oude boerderijen, omringd door gras dat bijna blauw lijkt onder de lucht. ‘Hier zou ik best kunnen wonen,’ zeg ik dromerig.

‘Wat zeg je?’ Hij klinkt te ver weg.

‘Wacht.’

Ik parkeer mijn auto in de berm en draai met mijn vrije hand het raampje open. Een lauwe wind waait in mijn gezicht. Ik adem diep in. Vers gemaaid gras. Een reiger vliegt verschrikt weg.

‘Zo beter?’

‘Ja, dat is beter. Hoe laat ben je terug?’

‘Geen idee,’ zeg ik. ‘Waarom?’

‘Zomaar,’ zegt hij. ‘Genoeg te doen hier.’

We wonen net drie weken in ons nieuwe koophuis. Een huis met een voor- en achtertuin. Een huis met een achterom. De afgelopen weken leefden we tussen stapels dozen en waren er vooral veel vragen. ‘Waar moet deze doos? Waarom heb je dit bewaard? Moet dit naar de woonkamer of de slaapkamer? Kind, eet eens wat.’

Mama hielp met het uitzoeken van de meubels, Derk-Jans vader met het verven van de plinten. Zijn moeder smeerde krentenbollen en zorgde om de drie uur voor een verse bak ouderwetse filterkoffie.

Ik ben blij dat ik even weg ben.

‘Het is echt bizar,’ zeg ik. ‘Haar naam stond destijds in alle kranten. Mina G., verdacht van gifmoord, dat soort dingen. Echt niet alleen in de regiokranten, maar ook in alle landelijke.’

‘Dat heb je al verteld.’

‘Weet ik. Maar straks zit ik tegenover haar. Dé Mina G. Ik kan het niet geloven.’ De opwinding giert door mijn lijf.

Hij zucht. ‘Het is geweldig, kleintje, maar maak je het allemaal niet een beetje te groot?’

‘Ik ben gewoon enthousiast,’ mompel ik.

‘Dat weet ik,’ zegt hij. ‘Ik wil het straks allemaal horen. Laat je het me weten als je terugrijdt?’

‘Het blijft toch raar? Dat iedereen erover heeft gezwezen. Oma tegen mama. Mama tegen mij. Dat ze er niet over hebben gepraat? Maar waarom?’

‘Tja, zo gaat dat.’

Ik kijk op de klok en schrik.

‘Ik moet gaan rijden.’

‘Doe voorzichtig... En ik hou van je,’ zegt hij zacht, bijna onhoorbaar.

‘Ik ook van jou,’ roep ik terug, start de motor en draai de weg weer op.

Anna

Bij Theo begon het, mijn buurman van vroeger.

We kwamen elkaar een week geleden tegen in de supermarkt. Hij vroeg naar mijn werk, zoals mensen nu eenmaal doen.

Ik vertelde dat de vakantie net begonnen was.

‘Bevalt het een beetje, juf zijn?’ vroeg hij. Ik haalde mijn schouders op.

‘Wat doe jij tegenwoordig?’ vroeg ik om het gesprek van richting te veranderen. Hij had zijn boerderij verkocht, wist ik. Schoon genoeg van alle regels. Tenminste, zo had mama het me verteld. Hij was niet de enige in het dorp die stopte met boeren. De een na de ander verkocht de boel. De een vol opluchting, de ander vol wrok.

Ik keek vluchtig naar zijn grove, eeltige werkhanden waarmee hij het hengsel van het boodschappenkratje omklemde.

‘Tegenwoordig ben ik elke dag in de bieb,’ zei hij.

‘De bieb?’

‘Ik ben weer gaan lezen, zoals vroeger,’ fluisterde hij, alsof hij een groot geheim onthulde. ‘Maar ik werk ook aan iets

voor de historische vereniging. Nu ik het zo zeg, misschien vind je het leuk om te helpen? Volgens mij is het echt iets voor jou.'

Twee dagen later liep ik de bibliotheek binnen. Een prachtig, oud pand, midden op het dorpsplein. Een plek waar de tijd sinds mijn jeugd stil was blijven staan.

Hoewel ik hier altijd heb gewoond, was ik al jaren niet meer in de bieb geweest. Tegenwoordig las ik boeken via mijn e-reader of luisterde ik verhalen met mijn oortjes in terwijl ik een muur schilderde.

Nieuwsgierig duwde ik de grote houten deur open. De vertrouwde geur van stoffige oude boeken kwam me tegemoet. Binnen leek het kleiner dan in mijn herinnering. De balie was lager. De kinderhoek niet meer dan twee bakken vol prentenboeken en een vaalrood tafeltje. De wand vol jeugdboeken, vroeger torenhoog, reikte nu tot aan mijn schouders.

Dat gevoel bekreep me de laatste tijd steeds vaker. Mijn grote school van toen was nu een klein gebouw met een bescheiden schoolplein. De grootste avonturen die ik daar beleefde, speelden zich af op een paar luttele vierkante meters. De straten en stegen waarin ik me verstoppen kon, waren nu akelig overzichtelijk.

Ik zag Theo zitten. Hij zat helemaal achter in de grote ruimte aan een grote tafel, verdiept in een stapel papieren.

Hij stak zijn hand op toen hij me zag. Zijn donkere krullen waren grijs geworden, maar zijn ogen stonden jongensachtig als altijd.

'Buurman Theo,' zei ik. Ik rekte de o een beetje op, zoals ik wel vaker doe als ik met een echte dorpeling praat.

'Anna, buurmeisje.' Hij kneep net iets te stevig in mijn hand

en klopte wat onwennig op mijn rug.

‘Mooi dat je er bent. Hoe bevalt het nieuwe huis?’

‘Goed,’ zei ik met een glimlach. ‘Het wordt wel wat.’

‘Kom, ik wil je iets laten zien,’ zei hij en pakte zijn stapel papieren op. We liepen langs de boekenkasten. Even was ik terug in een vorig leven. Een leven zonder zorgen. Eindeloze woensdagmiddagen in de bibliotheek. Avonden lezen onder het kleine rode nachtlampje waar ik werelden ontdekte, hoofdpersonen bewonderde en vriendschappen sloot.

‘Vroeger was je fanatiek met pen en papier,’ zei hij. ‘Ik herinner me de buurtkrant nog.’

Ik knikte. Ja, de buurtkrant. Een steek van schaamte. Ik herinnerde me vooral het gedoe. Het artikel over de stank in de kippenschuur zorgde voor zoveel tumult, dat ik mijn ouders moest beloven ermee te stoppen.

‘De kippenschuur,’ mompelde ik. ‘Mama was razend.’

Theo glimlachte. ‘Niet iedereen vond het grappig.’

‘Dat was het ook niet,’ zei ik. ‘Zo was het ook niet bedoeld.’

‘Je was scherp,’ zei Theo. ‘En je vader moest er vreselijk om lachen. Je zou het weer moeten oppakken, dat geschrijf.’

Ik wil zeggen dat ik dat wel wil, maar niet meer weet hoe. Dat ik bang ben dat ik dat meisje ben kwijtgeraakt. Of erger: dat ze er nog is, maar dat ik haar niet vertrouw. Dat ze nogal de neiging heeft om rare dingen te denken en te doen. En dat het eindelijk weer rustig is sinds haar vader er niet meer is.

Theo duwde een glazen klapdeur open. Op het glas zaten donkerrode stickers: HISTORISCHE VEREENIGING.

De laatste g hing los.

‘Hier gebeurt het,’ zei hij en sloot de deur.

‘Koffie?’

We gingen aan de lange houten tafel zitten.

Hij vertelde over zijn project. Het eeuwelingenproject.

‘We maken een boekje ter ere van ons honderdjarig bestaan. Over mensen van honderd jaar of ouder die hier nog wonen of hebben gewoond.’

Theo schoof de lijst naar me toe.

Ik telde twaalf namen.

‘Hoe komen jullie hieraan?’ vroeg ik.

‘Er zijn mensen hier die iedereen kennen,’ grijnsde Theo. ‘Dat weet je toch? We denken dat ze allemaal nog leven, deze twaalf.’

Ik zag bekende achternamen. Gezichten van vroeger die ik half vergeten was.

En toen zag ik mijn moeders achternaam staan: Gerrits.

‘Theo?’

Hij keek op.

‘Wie is Mina Gerrits?’ vroeg ik.

Hij fronste. ‘Mina Gerrits... Over haar weten we maar weinig.’

‘Ken je haar?’

Theo schudde zijn hoofd. ‘Ze vertrok lang geleden uit het dorp en is, voor zover ik weet, nooit meer teruggekomen. We hebben wel een adres gevonden van een verzorgingstehuis, ergens in het zuiden van het land.’

‘Is ze familie van mij?’

‘Dat betwijfel ik,’ zei Theo. ‘Aangetrouwd misschien, maar ik kon haar meisjesnaam ook niet vinden. Vraag het je moeder. Misschien weet zij het.’

Anna

Direct uit de bibliotheek was ik naar mama gefietst, denkend aan de lijst met namen.

Aan de kriebel die ik had gevoeld toen ik die naam zag: Mina Gerrits. Een onbestemd gevoel.

Voor ons stonden twee dampende bakken koffie en een koekblik met kaakjes. Zoals altijd pakte ik er twee, net als papa vroeger deed.

‘Ken jij Mina Gerrits?’ vroeg ik toen mama ging zitten.

Haar gezicht bevroor.

‘Mina Gerrits?’ mompelde ze. ‘Hoe kom je daar nu bij?’

‘Theo doet een project over mensen van honderd jaar en ouder die hier in het dorp gewoond hebben. Het eeuwelingenproject noemen ze het. Ze willen weten hoe het nu met ze gaat. Mina Gerrits staat ook op die lijst. Misschien is ze familie? Weet jij dat?’

Mama snoof flink en leek even ver weg met haar gedachten. Ze stond op, pakte een doekje en begon met korte, felle bewegingen een koffievlek op het tafelkleed weg te boenen.

‘Mina Gerrits,’ mompelde ze nog een keer. ‘Over haar mochten we niet praten.’

‘Niet praten?’ vroeg ik. ‘Van wie niet?’

Ze snoof. ‘Van oma. Oma Geppie.’

Ze zei het zacht, alsof ze nog steeds bang was dat oma kon binnenstappen en haar op de vingers zou tikken.

‘Waarom niet?’

‘Het verhaal gaat...’ Ze ging zitten, de natte doek nog in haar handen. ‘... dat deze Mina met mijn oom Olke getrouwd was. Hij overleed plotseling. En zij had er iets mee te maken.’

‘Met wat?’

‘Met zijn dood. Tenminste, dat denken we.’

‘Wie zijn “we”?’

‘Oma. Het dorp. Onze familie.’

Ik keek mama niet-begrijpend aan.

‘Jij ook?’

Mama haalde haar schouders op.

‘Oom Olke was oma’s broertje,’ legde ze uit. ‘Het was verschrikkelijk. Hij was opeens dood. Voor oma was het moeilijk, dus werd er niet over gepraat.’

‘Maar nu oma er niet meer is, kan het toch wel?’

‘Hoe kun je dat nu zeggen?’ zei mama scherp. Ze stond op. ‘Het is iets van lang geleden. Wat heb je daar nu nog aan? Kun je niet gewoon iemand anders kiezen? Een andere eeuweling?’

‘Waarom?’ vroeg ik. Verbaasd over de stelligheid van mama.

‘Daarom. Uit respect,’ zei ze kort. Ze stond weer op en gooide de natte doek met een boogje in de wasbak.

‘Heb jij haar gekend?’ vroeg ik. ‘Die Mina Gerrits?’

Mama schudde haar hoofd. ‘En ze heet trouwens geen Gerrits, hoor. Allang niet meer. Ze heeft een andere achternaam, maar ik weet niet welke. En dat gaat ons ook niets aan.’

‘Ik heb een adres,’ zei ik. ‘Ik kan eens bellen.’

Ze ging weer zitten, staarde onrustig naar haar vingers.

‘Laat het toch...’

‘Het kan toch geen kwaad? Wat weet je nog van haar?’

‘Volgens mij is ze ooit bij ons thuis geweest, maar ik was nog jong. Na de dood van oom Olke ging het slecht met oma. Het was een nare tijd. Ik wil daar liever niet aan terugdenken.’

Ik dronk van mijn koffie.

De rand van de mok was nog warm, maar de koffie koud.

Ik twijfelde. Wilde meer weten. Maar iets in mama's blik zei: niet nu.

‘Heftig...’ zei ik.

‘Laat het rusten, alsjeblieft,’ zei mama. Zacht, maar stellig. Woorden die niet van haar waren, maar die ze van oma had geerfd. Rust. Dat was altijd belangrijker dan de waarheid.

Anna

Dat ik wel degelijk op zoek zou gaan naar Mina besloot ik die avond al. Ondanks wat mama vond, of misschien wel juist door wat mama vond.

Ik weet niet wat het was, maar iets in me was aangegaan toen ik Mina's naam op die lijst zag staan, tussen al die andere eeuwelingen. En mama's reactie voedde mijn nieuwsgierigheid nog meer. Hier viel iets te ontdekken.

Bovendien was de zomervakantie al een week begonnen. Derk-Jan moest de hele vakantie werken en voor mij zijn die zes vrije weken, die velen als een zegen beschouwen, een tijd waarin ik me vaak stierlijk verveel.

'Fantastisch. Maar we kunnen je niet betalen,' zei Theo toen ik hem belde om te zeggen dat ik graag mee wilde werken. Dat ik wilde schrijven en dat ik voor Mina koos en haar op wilde zoeken.

'Je moet weten dat iedereen het vrijwillig doet. Benzine is duur. Je kan ook iemand kiezen die hier nog woont. Alhoewel... Eigenlijk vind ik dat je het wel moet doen. Zoek haar maar op. Het is vast de moeite waard. Ik ga kijken of we je iets kunnen geven. Een onkostenvergoeding of zo.'